

Justitiedepartementet
Regeringskansliet
103 33 STOCKHOLM

joakim.lindqvist@regeringskansliet.se

Hemställan om tillfällig ändring av aktiebolagslagen för att underlätta att antalet fysiska deltagare vid bolagsstämmor minimeras

I Sverige finns mer än 600 000 aktiebolag. De allra flesta är enmans- eller fåmansägda bolag, men omkring ett tusental har sina aktier spridda bland allmänheten och därmed ett stort antal aktieägare.

Ett aktiebolag måste enligt lag hålla årsstämma inom sex månader från räkenskapsårets utgång. Det innebär att flertalet aktiebolag måste hålla bolagsstämma någon gång under de kommande cirka tre månaderna.

En årsstämma är normalt inte en allmän sammankomst eller en offentlig tillställning (jfr förordningen [2020:114] om förbud mot att hålla allmänna sammankomster och offentliga tillställningar). De flesta bolagsstämmor har dessutom färre deltagare än 500 personer. Det nya coronavirusets spridning medför likväl att det finns ett starkt intresse och behov av att kunna begränsa antalet deltagare vid årets årsstämmor.

En aktieägare som inte vill vara personligen närvarande vid en bolagsstämma får utöva sin rätt vid stämman genom ett ombud (7 kap. 3 § aktiebolagslagen). För t.ex. en småsparare är det dock ofta svårt att utse ett ombud. Om varje aktieägare som inte önskar närvara personligen utser ett eget ombud kommer dessutom antalet individer i stämmolokalen inte att minska.

Ett par tjänsteleverantörer har meddelat att de är beredda att – på eget initiativ och utan kostnad för bolagen – ställa upp med ett ombud som den aktieägare som så önskar kan utse att företräda aktieägarens aktier enligt dennes instruktioner. Denna möjlighet kommer dock normalt inte stå till buds annat än såvitt avser de största börsbolagen, och de båda leverantörerna har meddelat att de inte kommer att ta emot fullmakter från juridiska personer, exempelvis institutionella ägare. I de flesta noterade bolag kommer det därför sannolikt inte att finnas någon organiserad, allmänt tillgänglig möjlighet att enkelt utse ombud. För juridiska personer kommer sådan möjlighet sannolikt inte att finnas ens i de större bolagen. Många företrädare för juridiska personer är dessutom nu ålagda restriktioner beträffande deras möjlighet att delta i olika slags sammankomster, t.ex. som ombud vid en bolagsstämma.

Mot ovanstående bakgrund vore det mycket önskvärt om bolagen hade möjlighet att *själva* erbjuda sina aktieägare en möjlighet att utse ett av bolaget anvisat ombud som åtar sig att företräda de aktieägare som så önskar eller erbjuda aktieägarna en möjlighet att avge förhandsröster.

Aktiebolagslagen tillåter inte ett aktiebolag att samla in fullmakter eller att tillhandahålla en poströstningsmöjlighet, om inte föreskrifter därom tagits in i bolagsordningen. Mycket få bolag har sådana bolagsordningsföreskrifter.

Under förutsättning att aktieägarna är fria att själva bestämma hur rösträtten ska utövas finns det emellertid inga tungt vägande skäl mot att låta bolagens styrelser besluta om fullmaktsinsamling eller poströstning även utan stöd i bolagsordningen. Under nu rådande omständigheter i smittskyddshänsesende bör därför aktiebolagslagen tillfälligt ändras så att styrelser i aktiebolag får möjlighet att fatta sådana beslut.

Som framgått ovan har de flesta bolagsstämmor färre än 500 deltagare. Även aktieägare i de bolag vars bolagsstämmor normalt har färre än 500 deltagare berörs emellertid av den nuvarande situationen. Anledningen till detta är att många aktieägare är mer eller mindre förhindrade att delta i årets stämmor; vissa aktieägare befinner sig i karantän medan andra aktieägare tillhör riskgrupper för covid-19 och bör därför avstå från att delta i detta slag av arrangemang. Till detta kommer, som redan berörts, att vissa viktiga institutionella ägare har ålagt sina anställda restriktioner mot att delta i större evenemang. Vidare har möjligheterna till exempelvis flygresor kraftigt begränsats vilket försvårar deltagandet i bolagsstämmor för aktieägare som är bosatta på annan ort än den ort på vilken stämmolokalen är belägen.

Det bör också noteras att flera länder har infört restriktioner som är betydligt mer långtgående än de som för närvarande gäller i Sverige. Det handlar dels om restriktioner i form av karantän för regioner eller t.o.m. hela länder, dels om restriktioner för resor över nationsgränser, dels om längre gående förbud mot allmänna sammankomster. Med hänsyn till hur snabbt situationen förändras, såväl globalt som i Sverige, bör en tillfällig lagändring utformas så att den tar höjd för ett eventuellt behov av skärpta begränsningar av rörelse- och mötesfriheten även i Sverige.

Mot bakgrund av att en stor del av de aktieägare som erfarenhetsmässigt deltar på börsbolagens årsstämmor ingår i en riskgrupp för spridningen av covid-19, det faktum att Folkhälsomyndigheten vid sin presskonferens den 16 mars meddelade att det nu kan konstateras att det finns en samhällspridning i landet och att smittspridningen nu är i ett läge att samtliga personer behöver begränsa sina sociala kontakter, bör det i aktiebolagslagen införas tillfälliga bestämmelser som möjliggör för bolagen att begränsa antalet aktieägare som fysiskt deltar på bolagsstämmorna. Ny tidsbegränsad lagstiftning är vidare nödvändig då Folkhälsomyndigheten anser att även evenemang med mindre än 500 deltagare bör ställas in eller skjutas upp om de medför en stor smittspridningsrisk, en möjlighet som aktiebolag enligt aktiebolagslagen i sin nuvarande utformning inte har, då ett sådant inställande eller uppskjutande av den ordinarie bolagsstämman får långtgående konsekvenser för såväl bolaget som dess företrädare. Tillfällig lagstiftning kommer vara en del i att begränsa smittspridningen och skydda personer i riskgrupper.

Vår bedömning är därför att en lagändring i vart fall bör omfatta samtliga publika aktiebolag, dvs. cirka 1 900 bolag. Det kan dock noteras att aktiebolagslagen tillåter att även privata bolag har ett inte obetydligt antal aktieägare (jfr 1 kap. 7 § aktiebolagslagen), varför det kan övervägas att låta samtliga svenska aktiebolag, och kanske även andra associationer, omfattas. Det bilagda författningsförslaget utgår dock för enkelhets skull från att lagändringen begränsas till att omfatta publika aktiebolag.

De konkreta följderna av att inte genomföra de föreslagna lagändringarna är av naturliga skäl svåra att med säkerhet förutspå. Enligt vår bedömning finns det dock i dagsläget anledning att utgå från att det skulle få två konsekvenser: dels att ett större antal personer skulle samlas i bolagsstämmolokalerna med påföljande risk för smittspridning, dels att vissa aktieägare helt skulle avstå från att delta (dvs. varken personligen eller genom ombud) och att de därmed skulle gå miste om sin viktigaste förvaltningsrättighet, nämligen att göra sin röst hörd vid årsstämman. Beroende på hur situationen utvecklas under den närmaste tiden går det inte heller att utesluta att vissa årsstämmor kan komma att behöva ställas in. Det sistnämnda skulle naturligtvis ställa till stora problem bl.a. genom att bolagen inte skulle kunna uppfylla sin skyldighet att ge in fastställd årsredovisning till Bolagsverket – något som i förlängningen kan leda till såväl personligt betalningsansvar för bolagets företrädare som tvångslikvidation.

En annan möjlighet som har diskuterats är att sända hela eller delar av bolagsstämman på bolagets webbplats eller att låta aktieägare delta på distans. Det förstnämnda alternativet möjliggör inte för aktieägarna att utöva sin rösträtt och har därför inte bedömts tillräckligt. När det gäller deltagande på distans kan först konstateras att det saknas legala förutsättningar att genomföra en helt digital/virtuell bolagsstämma, dvs. en stämma där samtliga aktieägare deltar på distans. Aktieägarna måste alltid ha möjlighet att delta i stämmolokalen. Deltagande på distans genom en s.k. hybridstämma, dvs. en stämma där vissa aktieägare finns på plats i stämmolokalen medan andra deltar och röstar på distans (t.ex. via sin dator eller en smartphone), är dock något som diskuterats på den svenska marknaden (även om ännu inte något svenskt noterat bolag såvitt känt har genomfört sådan bolagsstämma). Det finns ett par tjänsteleverantörer som uppger att de har tekniska förutsättningar för att anordna hybridstämmor. Vid en sådan stämma sker identifiering av aktieägarna exempelvis genom att anmälda aktieägare erhåller en inloggningskod. Ett problem med hybridstämmor är dock att det finns en risk för att tekniska problem kan leda till att aktieägare som deltar virtuellt inte kommer att kunna avge sina röster. Ett annat problem är att tjänsteleverantörerna har begränsad kapacitet att anordna hybridstämmor, vilket innebär att möjligheten att anordna sådana stämmor inte kommer att föreligga för samtliga bolag som har ett behov av att begränsa antalet deltagare på bolagsstämman. Ett ytterligare problem är att de aktuella tekniska lösningarna förutsätter att en aktieägare som ska delta på distans har tillräckliga tekniska förutsättningar för detta (dvs. tillräckligt god internetuppkoppling, tillräckligt ny hårdvara och uppdaterad mjukvara). Sammantaget medför detta att möjligheten till deltagande på distans i praktiken inte är tillräcklig för att minimera antalet deltagare vid årets bolagsstämmor.

Tvärtom är den i denna hemställan föreslagna tillfälliga lagändringen den minsta tänkbara åtgärden som har realistiska förutsättningar att kunna bidra till att reducera antalet stämmodeltagare. En *kraftfullare* åtgärd att överväga – inte minst för att ta höjd för tänkbara skärpta mötesbegränsningar men även beakta att också bolagsstämmodfunktionärer såsom inpasseringspersonal m.fl. har ett beaktansvärt intresse av att inte under rådande omständigheter behöva delta i större fysiska sammankomster – vore att inte enbart ge styrelserna möjlighet att *erbjuda* en poströstningsmöjlighet (eller genomföra fullmaktsinsamling) utan också en rätt att besluta att poströstning *ska* användas av de aktieägare som önskar rösta för sina aktier. Detta skulle ge styrelserna rättslig möjlighet att säkerställa att bolagsstämma kan äga rum utan fysiskt deltagande. Om striktare mötesbegränsningar än idag införs måste den typen av verktyg erbjudas för bolagen, men det synes finnas goda skäl att gå den vägen redan idag. Att under rådande omständigheter tvingas sammankalla och anordna arrangemang där ett stort antal personer (aktieägarna) har en absolut *rätt* att delta fysiskt och vissa (stämmodfunktionärerna) *måste* delta är svårförenligt med de instruktioner och råd som lämnas för att minska smittspridningen.

Författningsförslag biläggs.

Riskerna för missbruk av den föreslagna tillfälliga ordningen torde vara små i och med att aktieägarna är fria att själva bestämma dels huruvida de vill utnyttja en utvidgad möjlighet till ombudsöstning respektive poströstning, dels hur rösträtten i sådant fall ska utövas.

Bolagsstämamosäsongen har redan inletts och det är därför angeläget att lagändringen beslutas och träder i kraft så snart som alls möjligt och aviseras inom några få dagar. Det bör också observeras att den här belysta problematiken inte är avgränsad till enbart årsstämmor utan att det mot bakgrund av rådande omständigheter kan bli aktuellt för många bolag att kalla till extra bolagsstämmor för att t.ex. besluta om nödvändiga kapitalanskaffningar.

SVENSKT NÄRINGSLIV

Författningsförslag

Förslag till lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551)

Härigenom föreskrivs i fråga om aktiebolagslagen (2005:551) dels att 7 kap. 4 § och 4 a §§ ska ha följande lydelse, dels att det ska införas två nya paragrafer, 7 kap. [54 b] och [54 c] §§, av följande lydelse.

Insamling av fullmakter

7 kap. 4 §

Fullmakter får inte samlas in av bolaget. I bolagsordningen får det dock anges att styrelsen får samla in fullmakter enligt det förfarande som anges i andra stycket.

Innehåller bolagsordningen en sådan bestämmelse som anges i första stycket, får styrelsen i samband med kallelse till bolagsstämma tillhandahålla ett fullmaktsformulär åt aktieägarna. Formuläret ska kunna användas för att ge en person som anges i formuläret i uppdrag att företräda aktieägare vid bolagsstämman i de frågor som anges i formuläret. Det ska, med hänvisning till de framlagda förslag till beslut som anges i förslaget till dagordning för bolagsstämman, innehålla två likvärdigt presenterade svarsalternativ med rubrikerna Ja och Nej. Av formuläret ska det framgå att aktieägaren inte kan instruera ombudet på annat sätt än genom att markera ett av de angivna svarsalternativen och att det inte är tillåtet att villkora svaren. Det ska också framgå av formuläret vilken dag fullmakten ska vara ombudet tillhanda samt hur aktieägaren ska gå till väga för att återkalla fullmakten. Ombudet får inte vara styrelseledamot eller verkställande direktör i bolaget.

Om en aktieägare som lämnar fullmakt med hjälp av ett sådant formulär som anges i andra stycket har försett formuläret med särskilda instruktioner eller villkor, är fullmakten ogiltig.

Fråga om publika bolag gäller även [54 b §].

Poströstning

7 kap. 4 a §

I bolagsordningen får det anges att aktieägarna före bolagsstämman ska kunna utöva sin rösträtt per post eller att styrelsen inför en bolagsstämma får besluta att aktieägarna ska kunna göra detta.

Vid poströstning ska användas ett formulär som bolaget tillhandahåller. Formuläret ska, med hänvisning till de framlagda förslag till beslut som anges i förslaget till dagordning för bolagsstämman, innehålla två likvärdigt presenterade svarsalternativ med rubrikerna Ja och Nej.

Fråga om publika bolag gäller även [54 c §].

Insamling av fullmakter och poströstning efter beslut av styrelsen

7 kap. [54 b] §

Styrelsen i ett publikt aktiebolag får i ett enskilt fall besluta om insamling av fullmakter, även om det inte anges i bolagsordningen och även om det inte anges i kallelsen till bolagsstämman, enligt det förfarande som anges i andra stycket.

Om styrelsen beslutar om insamling av fullmakter med stöd av första stycket ska styrelsen på den webbplats som anges i kallelsen senast en vecka före bolagsstämman tillhandahålla ett fullmaktsformulär åt aktieägarna. Formuläret ska kunna användas för att ge en person som anges i formuläret i uppdrag att företräda aktieägare vid bolagsstämman i de frågor som anges i formuläret. Det ska, med hänvisning till de framlagda förslag till beslut som anges i förslaget till dagordning för bolagsstämman, innehålla två likvärdigt presenterade svarsalternativ med rubrikerna Ja och Nej. Av formu-

läret ska det framgå att aktieägaren inte kan instruera ombudet på annat sätt än genom att markera ett av de angivna svarsalternativen och att det inte är tillåtet att villkora svaren. Det ska också framgå av formuläret vilken dag fullmakten ska vara ombudet tillhanda samt hur aktieägaren ska gå till väga för att återkalla fullmakten. Ombudet får inte vara styrelseledamot eller verkställande direktör i bolaget.

Om en aktieägare som lämnar fullmakt med hjälp av ett sådant formulär som anges i andra stycket har försett formuläret med särskilda instruktioner eller villkor, är fullmakten ogiltig.

7 kap. [54 c] §

Styrelsen i ett publikt aktiebolag får i ett enskilt fall besluta om poströstning även om det inte anges i bolagsordningen och även om det inte anges i kallelsen till bolagsstämman.

Vid poströstning ska användas ett formulär som bolaget tillhandahåller. Formuläret ska, med hänvisning till de framlagda förslag till beslut som anges i förslaget till dagordning för bolagsstämman, innehålla två likvärdigt presenterade svarsalternativ med rubrikerna Ja och Nej. Av formuläret ska det framgå att aktieägaren inte kan lämna andra instruktioner än att markera ett av de angivna svarsalternativen och att det inte är tillåtet att villkora avgiven röst. Formuläret ska vidare innehålla information om hur aktieägaren ska gå tillväga för att avge sin röst genom post och vid vilken tidpunkt poströsten senast ska vara bolaget tillhanda. Formuläret ska tillhandahållas på den webbplats som anges i kallelsen senast en vecka före bolagsstämman.

Om en aktieägare som avger en poströst har försett poströsten med särskilda instruktioner eller villkor, är rösten ogiltig.

Övergångsbestämmelse

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer och ska upphöra att gälla den dag regeringen bestämmer. ALT. Denna lag ska gälla under den period som regeringen bestämmer. ALT. Denna lag träder i kraft den [] mars 2020 och ska upphöra att gälla den dag regeringen bestämmer.